

Framtidsdalens parker och gator

FRAMTIDSDALEN

Borlänge kommun beslutade i slutet av 1990-talet att en satsning skulle göras på området kring Högskolan, Teknikdalen och Vägverket. Kunskapsföretagandet var på stark framfart och Teknikdalens lokaler var fulla till bredden. Uppgiften blev att med ett helhetsgrepp och stort miljötanke omvandla området till en attraktiv och kreativ miljö för att locka nya företag och fler studenter att etablera sig i Borlänge.

Under 1998 anordnades en arkitekttävling som Arken arkitekter vann med förslaget ”Korspunkter”:

Tävlingsförslag:
Arken arkitekter

Programhandling
(landskap):
Scandiakonsult

Projektering
(landskap):
WSP, SWECO,
Terraforma landskaps-
arkitekter

KORSPUNKTER

”Korspunkter” hade ett flertal starka koncept som nu genomförs:

- Vatten i olika skepnader används som ett starkt sammanhållande element i området.
- En kvartersstad skapas med plats för kvarter, gator, gränder, torg och parker. Den gamla rutnätsstaden ska återuppstå likaså ska hög säkerhet uppnås. Bilar, fotgängare, cyklisterna och kollektivtrafik möts och samspelar på samma ytor i låg hastighet.
- Fotgängare, cyklisterna, funktionshindrade och kollektivtrafik prioriteras.
- De gröna inslagen i form av parker, träd och häckar används som en gemensam ram för att hålla samman den nya bebyggelsen med den befintliga. Förslaget betonar vikten av att det gröna blir ”parkrum mellan kvarter” istället för identitetslösa ”mellanrum mellan anläggningarna”.
- Parkerna i området har olika grad av förfining. Den sammanhållande karaktären hos parkerna känns igen på vattnet, växtvalet och materialvalet.
- Områdets centrala gator och parker anläggs först och fungerar som en stomme för ny bebyggelse att samlas kring.

Ambitionerna för området är höga. Tre dokument, *Miljöprogram för Framtidsdalen*, *Kvalitetsprogram för vatten och landskap* samt *Kvalitetsprogram för kvarterens arkitektur, stadsbyggnad och gröna ytor* har författats. Tillsammans ger dokumenten tydliga riktlinjer hur området ska utvecklas vad gäller såväl kvartersmark som parker, gator och torg. Dokumentens syfte är att se till att alla aktörer inom Framtidsdalen är överens om vad en bra stadsmiljö är och att alla vill arbeta mot denna vision för Framtidsdalen.

VATTENPARKEN

En romantisk park med vårdad naturprägel och rik biologisk mångfald!

Syftet med parken är att skapa en attraktiv parkmiljö med vatten som tongivande element, men också att få möjlighet att rena vattnet i Lusbäckens.

1. Vattenparken har två skilda vattensystem. Ett i söder med Lusbäckens vatten och ett i norr med rent dagvatten från tak, grönytor, gång- och cykelvägar samt grundvatten. Den här bron bildar en av skiljelinjerna mellan de två systemen.

2. Lusbäcken rann tidigare här i en smal fåra genom ett blött otillgängligt område med tät vegetation. Lusbäcken tar emot dagvatten från stora områden av bebyggelse och vägar och innehåller därför föroreningar. Dammarnas form och den vegetation som finns längs stränderna hjälper till att rena vattnet innan det rinner vidare ut mot Tunaån. Stränderna har stabiliserats med strandmattor. Det är ett slags kokosväv med färdigvuxna planter i. De täta dungar som här gränsar till parken kommer i en framtid att bebyggas.

3. Så mycket som möjligt av den befintliga vegetationen sparades. Det bidrar dels till att man behåller delar av de ekosystem och biologiska värden som fanns på platsen tidigare och dels till att parken ser färdig ut med stora träd redan från början. På den här ön finns mest sparad vegetation. Till största delen är det björk, hägg och sälg.

4. En del utropstecken har planterats vid sidan av de naturliga arterna. Här finns pelarasp i en cirkel som en sådan uppseendeväckande art. Bredvid ön finns en liten ö utan broförbindelse. Den ska få vara fåglarnas fristad.

5. Kajen, bryggan och byggbara tomter nära vattnet ger de här delarna av parken ett stadsmässigt uttryck. Gräsytan mellan kajen och Dammgatan är tomter möjliga att bebygga med verksamhetslokaler. En av bryggorna är möjlig att nå med rullstol. Här kan man njuta av den stämningsfulla dimfontänen och de vackra näckrosorna eller möta våren tillsammans med andungarna. Karp kommer att planteras in i dammarna.

6. Fem energiska fontänstrålar sprutar rakt upp, i höjder som varierar över tiden. Det här är parkens riktiga finplats. Materialet och formspråket skiljer sig från resten av parken. Granit och grus har använts som huvudsakligt markmaterial, bänkarna är av en annan typ och träden runt dammen står i strikta rader. Passa på att titta på perennplanteringen bredvid dammen!

Allmänt

Färdigställdes augusti 2002
Kostnad: 12 miljoner kronor
Total parkyta: ca 27 000 m²
därav vattenyta: ca 12 000 m²
Maximalt djup: 1,5 m
4 öar
7 broar
Ca 1 km gångvägar
4 vattenfall
2 fontänanläggningar

Dimfontänen

Hur renas vattnet?

Partiklar sedimenterar i
Pylonendammen (nästa uppslag)
Formen på Vattenparkens dammar
ger maximal sedimentation.
Vegetationen tar upp kväve och till
viss del fosfor och andra föroreningar.
Vattenfallen syresätter vilket hjälper
vissa nedbrytningsprocesser.
Bakterier och mikroorganismer sköter
bl.a. nitrifikation och denitrifikation.

Ett av vattenfallen, i förgrunden lila
fackelblomster

Bänken Wawe

Växter

Träd av naturlig karaktär bl.a. björk, hägg, al, sälg.

Träd som utropstecken bl.a. fontänpil, silverpil, bollpil, pelarsp, kaukasisk vingnöt, gullregn.

Strandmattor: tjock matta av kokosfiber med olika naturligt förekommande fuktälskande växter i bl.a. ängsull, videört, åkerförgätmigej, fackelblomster och svärdslija

Perenner av huvudsakligen robust karaktär t.ex. pestskräp

Gul daglilja

Strutbräken

Ulleternell, stäppsvalvia och rödbladdig alunrot.

Vit näckros

Klippstånds

Nyplanterade klotpilar

PYLONENDAMMEN

*En enkel parkanläggning med en stor andel sparad naturmark!
Syftet är både att rena vattnet och att göra området tillgängligt som parkområde.*

1. En promenadslinga och två gångbroar har anlagts vid dammen som fungerar som en föreningsdamm. Här hinner partiklar sedimentera innan vattnet når Vattenparken då vattnet ska vara så klart som möjligt. I ursprungsförslaget var vattnet tänkt att rinna ner till Vattenparken i en öppen kanal, istället för i nuvarande kulvert, men det visade sig på kort sikt vara mycket svårt att realisera.

2. Det artesiska grundvatten gör området känsligt ur skredsynpunkt. Marken består av silt och grundvatten strömmar genom övertryck upp ur marken i vissa partier, vilket försvårade anläggningsarbetet. Ena strandkanten har planterats med färdiga strandmattor. Den andra stranden lämnades ursprunglig, delvis av pedagogiska skäl för att kunna se hur en siltslänt eroderas.

Allmänt

Färdigställdes september 2001

Kostnad: 4 miljoner kronor

Dammen är som mest 120 m lång, 40 m bred och 1,5 m djup.

2 broar, en i stål och en i trä.

Gångvägar av grus

Lusbäcken

Ständigt flöde p.g.a. dränering av grundvatten från Tjärnaberget.

Tar emot dagvatten från Tjärnavägen samt från bebyggelse väster om Tjärnavägen- Tunavägen.

Maxflöde: ca 5000 l/s vid kraftiga regn.

Minflöde: ca 5 l/s under torra perioder.

Mynnar ut i Tunaån.

Anderna stortrivs i de nya dammarna.

Utloppet från Pylonendammen

Bänk av granit och sten.

-växterna

Den östra stranden bevarades naturlig.

Strandmattan längs den västra stranden.

Gökblomster och förgätmigej.

Svärdslilja

Växter

Den naturliga vegetationen sparades i stor utsträckning. *Träd av naturlig karaktär* bl.a. hägg och gråal.

En del *träd med parkkaraktär* t.ex. silverpil, bollpil och balsampoppel.

Strandmattor: tjock matta av kokosfiber med olika naturligt förekommande fuktälskande växter bl.a. ältranunkel, ängsull, videört, åkerförgätmigej, fackelblomster och svärdslilja

Örtpluggplantor av bl.a kabbleka, vasstarr, gul svärdslilja, knapptåg, fackelblomster och älgört.

Fackelblomster

BÖRJE ANDERSSONS PARK

*En aktivitetspark som förbinder Högskolan med Teknikdalen!
Här finns såväl vatten som bolltår, boulebana och beachvolleyplan.*

1. Bäckan som rinner från Börje Anderssons park till Vattenparken förses med vatten som pumpas från Vattenparkens rena del till de övre dammarna i Börje Anderssons park. Kommande omgivande bebyggelse föreslås öppna sig mot grönstråket. Uteplatser och gröna innergårdar vänds mot bäcken så att det blir ett samlande parkrum. Dagvattnet från bebyggelsen ska tas om hand och ledas ner till bäcken.

2. Börje Anderssons park ligger i en sydvänd sluttning och präglas av vatten och aktivitet. Parken delas av två gångstråk. Huvudstråket löper mellan Högskolan och Teknikdalen. Det mindre stråket löper mellan Högskolan och Vattenparken. Förutom dessa finns också mindre och snirkligare parkvägar. Parken omgärdas av partier av klippt oxelhäck mot Röda vägen och Kunskaosgatan. Den västra delen av parken är öppen medan den östra delen är betydligt tätare med mer vegetation.

3. En träbrygga med damm och virvlande vattentrappor finns utanför Studenternas hus. Det är till de här två dammarna som vattnet pumpas från Vattenparken. Vattentrapporna är av den typ som antroposoferna använder för att rena vatten. Formen leder vattnet att snurra i virvlar vilket ökar syresättningen. I den här delen av parken är vattnet rent och vattentrapporna finns här i egenskap av skulpturer.

4. En intim plats med blommande perenner omgärdad av idegranshäckar och amerikansk rönn finns i vägskålet. Här finns också Börje Anderssons minnesskulptur ”Röde Börje” av Lena Lervik. Bort mot bäcken mellan två bänkar finns kvinnoskulpturen ”Modern” i brons av samma konstnär. I hörnen med sedummattorna har betongklot placerats.

5. Stora öppna gräsytor för bollspel och andra spontana aktiviteter dominerar den västra delen av parken. Här finns även en boulebana samt gradängar av sten och gräs att sitta på. Gradängerna kantas av rödek. Trädgrupperna består av lönn och jämtlandspoppel.

Allmänt

Färdigställdes september 2003
Kostnad: 7 miljoner inkl. bäcken
Total areal park: ca 14 000 m²
7 broar
Träbrygga

Aktiviteter

Studenternas café
Bouleplan
Beachvolleyboll
Öppen gräsyta för spontana aktiviteter

Skulpturer

”Modern” av Lena Lervik
”Röde Börje” av Lena Lervik
Vattentrappor i betong designade av Virbela
ateljé

Fördämningar av
cortenstål.

Träbryggan framför Studenternas hus.

Vattentrappor.

Bågböjda broar med röda räcken.

Växter

Rumsbildande planteringar med marktäckande perenner och uppstickande buskar och träd.

Träd: bl.a. hästkastanj, manchurisk valnöt, sibirisk lärk, pyramidpoppel, bergskörsbär och vitgran.

Buskar: bl.a. krypvide, snöbär, rönnspirea, hybridforsythia, prakthäggmispel och körsbärsbenved.

Perenner: bl.a. hässelklocka, gulplister, japanskt älggräs, funkia, spirstånds och astilbe.

Vattenväxter: stor igelknopp, blomvass, säv, vattenklöver, svalting, bäckveronika, smalkaveldun och brunrör

Strandrullar, korvar av kokosfiber planterade med bl.a. gul svärds-lilja, fackelblomster, kabelleka, videört, smalkaveldun, strandklo samt några sorters säv-, tåg- och starrarter

Strandmattor likt Vattenparken.

Lökväxter: t.ex. balkansippa, blåstjärna, krokus, vårstjärna, pingstlilja, kirgislök, flocktulpan, anemontulpan och vildtulpan.

Jättedaggkåpa

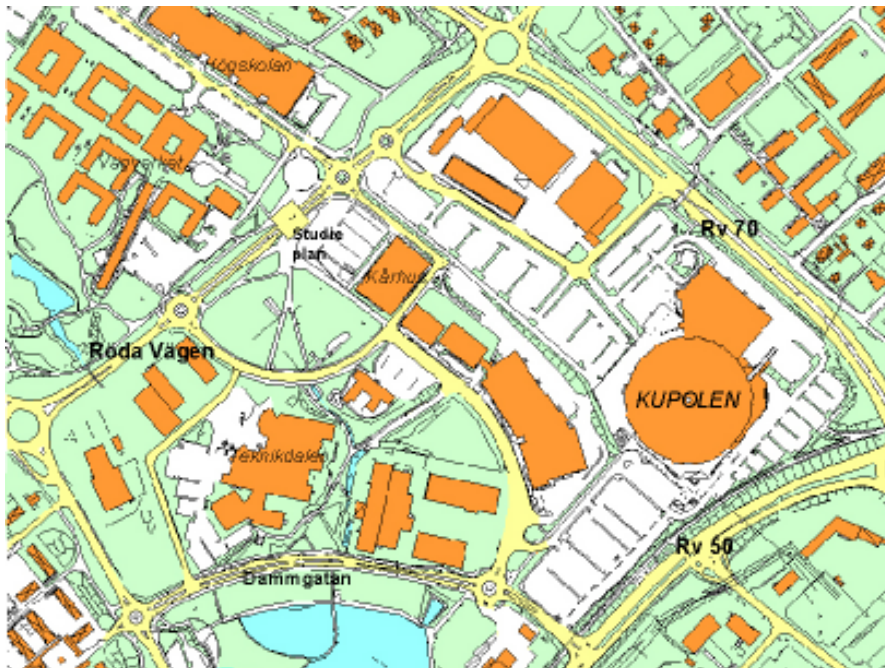
Perenner vid en av de små dammarna. Strandrullar vid bäcken.

Strandvegetation med de lila fackelblomstren.

TRAFIKYTOR

Trafikytorna i Framtidsdalen har planerats med hänsyn till tillgänglighet och framkomlighet enligt den gamla rutnätsstadens modell men med hög trafiksäkerhet genom åtgärder för att sänka hastigheten. Detta har särskilt realiserats i korsningspunkter mellan bilar och oskyddade trafikanter. Tillgängligheten för t.ex. synskadade har tillgodosetts genom användande av leds-tråk och taktila plattor. Där finns idag inga enhetliga regler för användning varför Framtidsdalen utgör en praktisk experimentplats där funktionshindrade kan testa olika lösningar. Detta har redan resulterat i åsiktsutbyten och förbättringar.

Röda vägen har blivit en lågfartsväg genom att tre cirkulationsplatser och torget Studieplan byggts mellan Nygårdsvägen och Tjärnavägen. Gatan är byggd med en relativt trång sektion med överkörningsbar mittremsa som smyckats med träd. Syftet är att alla trafikslag samspelar i låga hastigheter för att få hög säkerhet och framkomlighet med liv och puls i området. Mätningar av hastigheten sedan gatan har byggts ut visar att farten har sänkts betydligt längs Röda Vägen jämfört med tidigare. Detta medför högre säkerhet och framkomlighet för framförallt de oskyddade trafikanterna.

Ny rondell längs Röda vägen. Foto: Hasse Eriksson

-Dammgatan

Dammgatan byggdes först i Framtidsdalen för att avlasta Röda vägen. Gatan är, i likhet med Röda vägen, byggd med en relativt trång sektion med överkörningsbar mittremsa som smyckats med träd. Ungefär mittpå sträckan finns en gång- och cykelpassage som omges av vägkuddar för att nedbringa hastigheten. Gångpassagen är utförd med taktila plattor och kontrastfärger för att underlätta för synskadade.

Sinusplattor- riktningsgivande taktila plattor.

Trång vägsektion dämpar hastigheten.

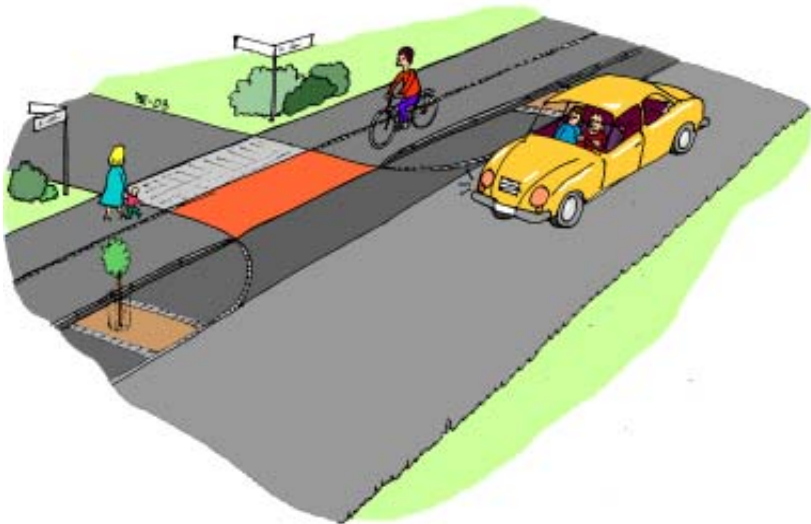

Gång- och cykelöverfart.

-Kunskapsgatan

Kunskapsgatan går i en båge vackert belägen längs Börje Anderssons park mellan Röda vägen och Humanistgatan. På sikt kommer husfasaderna också att gå i en båge längs gatan vilket kommer att förstärka gaturummet ytterligare.

På Kunskapsgatan finns två upphöjda gångpassager där gångvägarna från Börje Anderssons park korsar gatan. Längs Kunskapsgatans södra sida finns en parallell gång- och cykelväg. Där cykelvägen korsar Forskargatan har en förhöjning med grå plattor för fotgängare och röda plattor för cyklister anordnats.

Grå övergång för fotgängare och röd övergång för cyklister

STUDIEPLAN

Ett trafiktorget har byggts vid Studieplan längs Röda vägen. Här ska bilister, cyklister och gående ta hänsyn till varandra. Syftet är att ytterligare förstärka sambandet mellan Högskolan och Teknikdalen och att överbrygga det hinder som en stor väg utgör. Trafiktorget ska utgöra en naturlig gångpassage däremellan. Torget är belagt med betongplattor och natursten i samma höjd som gångbanorna. Några körfält finns inte markerade. Torget skyltas som gårdsgata, vilket innebär väjningsplikt mot gående och gångfart.

Körfälten upphör över torget.

Gårdsgateskylden

-två torg

Stiliserad bäck av gatsten över trafiktorget.

En lugnare plats att samlas på har byggts bredvid det myllrande trafiktorget. Det är ett helt bilfritt cirkelformat och muromgärdat torg. Det har diskuterats att i framtiden placera en skulptur på torget. Särskilt arbete har lagts på att anpassa markbeläggningarna för att göra det lättare för synskadade att ta sig fram i området. Detta har gjorts genom taktila plattor och kontrastfärger.

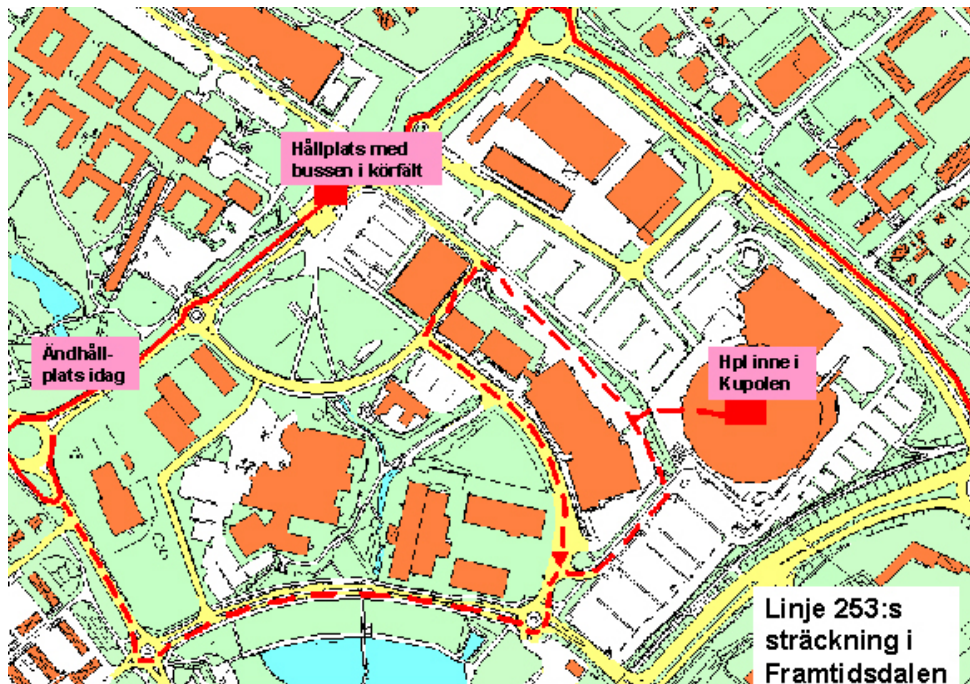
Cortenstål på det runda torget.

Dammen på det runda torget vid Högskolan

BUSSTRAFIK

I Framtidsdalen kommer kollektivtrafiken att få en framträdande plats. Syftet är att minska biltrafiken och istället öka andelen som åker kollektivt. Därför pågår försök som syftar till att underlätta för busspassagerare och även för funktionshindrade att använda buss. Bl.a. kommer realtidswisning att ske vid Studieplan, vilket innebär att man ser bussens verkliga avgångstid. Linje 253 mellan Falun och Borlänge har idag en turtäthet mellan 15 – 30 min. Denna linje planeras att få en turtäthet på 15 min.

På torget Studieplan där en avstigningshållplats för busspassagerare finns, kan inte bakomvarande bilister köra förbi när en buss stannat. Detta är ett exempel på att kollektivtrafiken prioriteras.

En busshållplats planeras inne i Kupolens köpcentrum, vilket är unikt för Sverige.

Kollektivtrafiken prioriteras.

Busshållplatsen längs Röda vägen vid trafiktorget.

Taktila plattor underlättar för synskadade.

Borlänge Energi Stadsmiljö
Kundcenter: 0243-730 60 kundcenter@borlange-energi.se